

"Hürriyet-i umumî, efrâdın zerrât-ı hürriyâtının muhassalıdır. Hürriyetin şe'ni odur ki, ne nefesine, ne gayrıya zararı dokunmasın." ifadesini açıklayıp, hürriyetin tarifini söyler misiniz?

"Hürriyetin şe'ni odur ki: Ne nefesine, ne gayrine zararı dokunmasın."

Bazıları hürriyeti tarif ederken **"Başkasına zarar vermemek şartıyla, her istediğini yapabilmendir."** derler. Bediüzzaman bu ifadesinde kişinin kendisine de zarar vermekte hür olmadına dikkat çeker. Mesela biri çıkıp ta **"Ben kendi halimde içki içiyorum, kimseye zarar vermiyorum. Ben böyle yapmakta hürüm."** diyemez. Çünkü kendisine zarar vermektedir.

"Hürriyet-i umumî, efradın zerrat-ı hürriyatının muhassalıdır."

Hürriyet isterken **"Herkes hürriyet"** bir esas olmalı. Hürriyet belli bir mutlu azınlığın elinde kalmamalı.

"Hürriyet budur ki: Kanun-u adalet ve te'dibden başka, hiç kimse kimseye tahakküm etmesin. Herkesin hukuku mahfuz kalsın, herkes harekât-ı meşruasında şahane serbest olsun."(1)

Hürriyetin sınırları kanunlarla belirlenmeli, şahısların keyfine bırakılmamalı...Herkes meşru hareketlerinde sonuna kadar serbest olmalı...

"Asıl mü'min, hakkıyla hürdür. Sâni'-i Âlem'e abd ve hizmetkâr olan, halka tezellüle tenezzül etmemek gerektir. Demek imana ne kadar kuvvet verilse, hürriyet de o kadar kuvvet bulur."(2)

Gerçek manada hür olan insanlar, ibadetini yapan mü'minlerdir. Allah'a kul olmaktan kaçınanlar ise, kula kul olmaktan veya yaratılmış bazı şeylere tapmaktan kurtulamazlar. Hadislerde **"altın ve gümüşe tapan"** anlamında **"abdüd-dinar, abdüd-dirhem"** denilmesi, düşündürücü bir inceliklerdir. (İbnü Mace, Zühd, 8)

İman-Hürriyet ilişkisi

“Zîrâ rabîta-i iman ile Sultan-ı kâinat’a hizmetkâr olan adam, tezellüle tenezzül etmeye ve başkasının tahakküm ve istibdadı altına girmeye, izzet ve şehamet-i imaniyesi bırakmadığı gibi; başkasının hürriyet ve hukukuna tecavüzü dahi şefkat-i imaniyesi bırakmaz.”

"Evet, bir padişahın doğru bir hizmetkârı, bir çobanın tahakkümüne tezellül etmez. Bir bîçareye tahakküme dahi, tenezzül etmez."

"Demek iman ne kadar mükemmel olursa, o derecede hürriyet parlar. İşte Asr-ı Saadet..."(3)

Asr-ı saadet, peygamber efendimizin yaşadığı mutluluk asrıdır. Peygamber efendimiz, kendisine vahiy gelmekle beraber ashabıyla devamlı meşveret yapar, onların görüşlerini alırdı. **Meşveret**, yapılacak işler hususunda, ehil olan kişilere danışmak, onlardan görüş almaktır. **Şûra ve İstişare** kelimeleri de aynı anlamda kullanılır.

Hız. Peygamber (asm), kendi görüşlerini dikte ettiren biri değildi. Ebu Hüreyre, Rasulullah'ın bu yönüyle alakalı şu tesbitte bulunur: **"Ben, arkadaşlarıyla Rasulullah'tan daha fazla meşveret eden birini görmedim."**

Bedir, Uhud, Hendek savaşları öncesi, ashabına danışmış, onların fikirlerini almış, ona göre hareket etmiştir.

Mesela, Bedir Savaşı öncesi, orduya yerleşme emri verdiğinde, ashaptan Hubab b. Münzir söyle der: "Ya Rasulullah, buraya yerleşmemiz, Allah'tan bir vahiyle midir? Yoksa, sizin düşünceniz midir?" Rasulullah, kendi düşüncesi olduğunu söyleyince, Hubab, su olan bir yere yerleşmenin daha uygun olacağını ifade eder. Rasulullah, bu görüşten memnun kalır ve o doğrultuda hareket emri verir.

Burada, şu da kendini göstermektedir ki, ashab, Rasulullah'ın risalet yönüyle, beşeriyet yönünü iyi tefrik etmektedir. Risalet yönünü ilgilendiren hususlarda, ashaba düşen görüş beyan etmek değil, itaat etmektir. Ama vahiy gelmeyen hususlarda, onların da görüş beyan etme hak ve hürriyetleri vardır.

Bir kadın kocasından boşanmak talebiyle Peygamberimize müracaat eder. Peygamberimiz kocasını da dinleyip onun evliliğin devamını arzuladığını görünce kadına **"Evliliği devam ettirsen."** der. Kadın **"Ya rasulallah, bu bir emir mi?"** diye sorar. Hız. Peygamber (asm) emir olmadığını söyleyince **"Boşanmayı tercih ediyorum."** der ve boşanır.

Hürriyetlerin Sınırlandırılması

Hürriyet, herkesin meşru haklara sahip olmasını ifade eder. Yani, herkes meşru hareketlerinde sonuna kadar hür olmalıdır.

Zevkine düşkün bir kısım insanlar, "**sınırsız hürriyet**" fikrini savunurlar. Böyleler, kendileri için düşündükleri sınırsız hürriyetin, başkalarına zarar verdiğini nedense kabul etmek istemezler. Mesela, bunlardan biri, "**Ben hürüm.**" diyerek, toplu halde yaşanan bir yerde sigarasını yakar, muhataplarının "**sigaradan zarar görmeme**" hürriyetleri olduğunu ise, hiç hatırına getirmez.

“Amma hürriyet-i mutlaka ise, vahşet-i mutlakadır, belki hayvanlıktır. Tahdid-i hürriyet dahi insaniyet nokta-i nazarından zarurîdir.”(4)

“Sefahet ve rezaletteki hürriyet, hürriyet değildir. Belki hayvanlıktır, şeytanın istibdadıdır, nefs-i emmareye esir olmaktır.”(5)

“Sizde olanı yarı hürriyettir. Diğer yarısı başkasının hürriyetini bozmamaktır.”(6)

Meselâ, toplum içinde sigara içen birisi, başkalarının “zarar görmeme hürriyetini” bilmiyor demektir.

“İnsana karşı hürriyet, Allah’a karşı ubudiyeti intac eder.”

“İnsanlar hür oldular, ama yine abdullahtırlar.”

“Ey ebna-yı vatan! Hürriyeti sû’-i tefsir etmeyiniz, tâ elimizden kaçmasın.”(7)

Din ve Vicdan Hürriyeti

En temel hak ve hürriyetlerden biri **“Din ve vicdan hürriyetidir.”**

Dipnotlar:

-
- (1) bk. [Münazarat.](#)
  - (2) bk. [Hutbe-i Şamiye.](#)
  - (3) bk. [Münazarat.](#)
  - (4) bk. [Hutbe-i Şamiye.](#)
  - (5) bk. [Münazarat.](#)
  - (6) bk. [age.](#)
  - (7) bk. [Divan-ı Harb-i Örfi, Hürriyete Hitap.](#)